

A veszprémi székesegyház kottatára

MURÁNYI RÓBERT ÁRPÁD

Robert EITNER német zenetörténész (1832—1905) *Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexicon der Musiker und Musikgelehrten. Berlin 1899—1904.* c. műve a zenetörténet terén korszakalkotó jelentőségű és mindmáig nélkülözhetetlen forrásmunka. EITNER munkájának szellemében a Société internationale de musicologie kezdeményezésére az UNESCO védnöksége alatt 1949-ben új kutatómunka indult meg,¹ melyben hazánk is kiveszi részét 1952-től. Ennek a vállalkozásnak nemzetközi elnevezése: Répertoire International des Sources Musicales (rövidítve: *RISM*), magyarul: Nemzetközi Zenei Forrásrepertorium.

A kutató munka az ország egész könyvtárhálózatára, még a zárt és nem működő gyűjteményekre is kiterjed. Ebből adódik, hogy az országos központ az Országos Széchényi Könyvtárban működik, ahol a munka elvégzéséhez szükséges segédeszközök rendelkezésre állanak. Ez a gyakorlat bizonyult a legjárhatóbb útnak külföldön is. Így problematikus esetben — bel- és külföldi viszonylatban — könnyebb egymásnak segíteni. Hazánkban még az indokolja ezt a megoldást, hogy a *RISM* munkával egyidőben a nemzeti könyvtárban hungarikakutatás is folyik. A különböző állami könyvtárak és levéltárak, valamint az egyházi gyűjtemények igen gazdag magyar anyaggal — nyomtatvánnyal és kézirattal — rendelkeznek, mely sok esetben még a Széchényi Könyvtárnak sincs meg. Így indokolt a két célkitűzés összekapcsolása. A feldolgozott művekről készült katalóguscédulákat, valamint a gyűjteményekről állománymegőrzés céljából készült mikrofilmeket a Széchényi Könyvtár Zeneműtára, illetve Mikrofilmtára őrzi.

A *RISM* munkák során — az állam és az egyházak közötti jó kapcsolat révén — az összes eddig hozzáférhetetlen egyházi könyvtárakat, kottatárakat meglátogathattuk és először a nyomtatott kiadványokról a *RISM* által előírt adatokat vettük fel. A munka második szakaszában Veszprémben kezdtük el a teljes kottatár — a nyomtatványok mellett a kéziratok — feldolgozását, mert egyedül az maradt meg sértetlenül úgy, amilyenek a XIX. sz. elején felállították: a kották eredeti helyükön, a székesegyház kórusáról nyíló bal oldali toronyszoba szekrényeiben állnak és a leltárkönyvek is megvannak.

1. Lásd *RISM B/I* francia, angol vagy német nyelvű előszavát.

Itt kell megemlíteni, hogy a magyar székesegyházak kottatárai egy-egy nagy lezárt egységnek tekinthetők, melynek időhatárai kb. 1770 és 1900 közé esnek. A századforduló után már nem szereznek be új kottákat és az együttések lassan elsorvadnak. A teljesen új zenei szemléletet követő kórusok jóval az első világháború után alakulnak s újonnan beszerzett kottáikat elkülönítve őrzik a régi anyagtól s azt a régi katalógusba se vezetik be. Jelen tanulmányban a kottatárnak csak a régi, elkülönített egységét ismertetjük.²

Mint már említettük, a székesegyház bal oldali, azaz a Bakony felé eső toronyszobájában állnak a kották elhelyezésére és megőrzésére 1852 előtt készült zárható szekrények. Mindkét, a bejárati ajtótól balra, illetve jobbra levő szekrénynek különálló felső része is van. Az ajtótól jobbra eső szekrényben őrizték még a hangszerek egy részét, de azoknak már alig maradt nyomuk. A kották viszont elég rendezett állapotban, a *Catalogus* leíró sorrendjének megfelelően álltak és állnak helyükön. 1941-ben a kottatár egy részét az óvóhelyre vitték le és a *Missae primae classis* néhány kötetének alja nedvességet szívott fel, aminek következtében az elpenészedett és letöredezett, de a hangjegyes rész alig szenvedett kárt. A többi jelzetek helyükön maradtak és semmi bajuk nem lett. Alig két folyóméter „ömlesztett” anyag is volt, mely a sok évtized vagy inkább a közel másfél évszázad alatt helyére nem tett kottákból tevődött össze. A feltáró munkával az ömlesztett anyag legnagyobb része helyére került, csak néhány újabb keletű kottának kellett „egyéb” jelzet alatti sorszámot adni.

A kottatár alapját a *Catalogus musicalium* képezi. Ebből a kottatárban két 1833-ban és két teljesen azonos tartalmú 1852-ben írottat találtunk. Az első, azaz 1833-ból származó címéből megtudjuk, hogy KÜLLEY János örkanonok megbízásából 1825-ben HÖPLER József, KLEINMANN József és RUZITSKA Ignác zenészek rakták rendbe és 1833-ban KLEINMANN József karnagy és HERRNBERGER Alajos helyettes karnagy felújította és katalogizálta a kottákat.³

Veszprémben a zenekari élet már a XVIII. sz. második felében megindult, amit a megmaradt kották possessori bejegyzései is igazolnak. A legkorábbi datálás az 1770-es évekből való. A kották számának gyarapodásával szükséges lett azok katalogizálása nemcsak számba vétel, hanem gyakorlati, azaz előadási szempontból is. A katalógus vezetése és a kottatár őrzése a karnagy dolga volt. A katalógus gyakorlati használhatóságát annak szerkezete mutatja: az újonnan beszerzett műveket nem leltárszerűen, hanem rendeltetés szerinti csoportokba írták. Ezek a liturgiának megfelelően a következők: *Missae*, *Gradualia*, *Offertoria*, *Ariae*, *Vesperae*, *Requiem*

2. Veszprém városának zenetörténetével BRODSZKY Ferenc írásai foglalkoznak behatódobban (lásd *Zenei Lexikon* 3. köt. Veszprém címszó alatt), így attól eltekintünk.

3. *Catalogus[!] musicalium et instrumentorum Cathedralis Ecc[lesiae] Weszprimiensis ad mandatum reverendissimi Domini Domini Joannis Külley custodis et canonici eiusdem ecclesiae susceptus et in ordinem redactus per musicos nempe Josephum Höpler, Josephum Kleinmann et Ignatium Ruzitska 1825 et ad mandatum reverendissimi Domini Domini Joannis Szmodis custodis et canonici eiusdem cathedralis ecc[lesiae] renovatus et dedicatus sub Josepho Kleinmann chori regente per Aloysium Herrnberger sub-regentem et comembrum chori cathedrali ecclesiae Weszprimiensis 1833. [scripsit] Georg Schmid.*

és Libera, Lytaniae, Antiphonae. A miséket négy csoportba osztották: missa primae, secundae, tertiae classis és missae conventuales. Hogy egy misekompozíciót hova osztottak be, az teljesen a katalógust vezető karnagy döntésétől függött. Így pl. a mai értékelés szerinti neves zeneszerzők: Joseph és Michael HAYDN, MOZART stb. miséi a conventuales csoportban is megtalálhatók; az aránylag ritkaság számba menő duplumoknál pedig előfordul, hogy egyszer az egyik, másszor egy másik klasszisba sorolták ugyanazt a művet.

Minden új csoport új oldalon egyes sorszámmal kezdődik. Ezzel a megoldással a zenei anyag könnyen áttekinthető, a számok sem növekednek túl magasra. Az adatok a páros oldalon kezdődnek és a vele szemben levő páratlan oldalra is átterjednek: sorszám, szerző neve, műfaj és hangnem, zenei incipit; szöveg incipit, ajándékozó vagy beszerző neve, beszerzés éve, megjegyzés:

Numerus	Nomen compositoris	Species et Tonus musicalium	Initium dominantis vocis	Textus	Classis (csak a misék-nél)	Perquem comparata	Annus	Adnotationes
---------	--------------------	-----------------------------	--------------------------	--------	----------------------------	-------------------	-------	--------------

A katalógus végén bejegyezték a szertartáskönyveket (89^v), a vonós- (90^v) és fúvós hangszereket (91^r). A bejegyzés szerint a zenekar a kor gyakorlatának megfelelő létszámú és hangszeres ellátottságú volt; kezdettől az 1800-as évek első évtizedéig: 2 első és 2 második hegedű, 2 brácsa, cselló, nagybőgő, 2 oboa, 2 kürt, üstdob és orgona. Ez az együttes azután a szimfonikus zenekar növekedésével párhuzamosan bővült az évek folyamán. Hogy a második, 1852-ből való katalógusból a kottatárban két példány van, az annak idején teljesen szabályellenes lehetett, hiszen az egyiket a kóruson tartották a műveknek előadásra való kiválasztása céljából; a másik pedig az őrkanonoké volt, aki abból ellenőrizte a kottatár állományát. Ennek a gyakorlatban is így kellett lennie jóideig, mert azt a két katalógus állapota is igazolja: míg az egyik — nyilván az őrkanonoké — kiváló, addig a másik szinte agyon van lapozva.

E második katalógus címlapja az 1833-ashoz hasonlóan utal arra, hogy a KÜLLEY János őrkanonok által 1825-ben készített, SZMODIS János őrkanonok által 1833-ban felújított *Catalogus* KÉRY János őrkanonok megbízásából HERRNBERGER Alajos karnagysága idején, 1852-ben ismét felújította és rendbe rakta BEHM József.⁴ Ennek a munkának elvégzését a katalógus szemügyre vételével is észre lehet venni. Szembetűnő ugyanis, hogy a csoportok elején a szerzők neve többnyire betűrendben követi egymást. Az

4. *Catalogus musicalium chori cathedralis ecclesiae Veszprimiensis sub custode et canonico quondam eiusdem ecclesiae R: D: Joanne Külley anno 1825 confectus, sub custode vero et canonico R: D: Joanne Szmodis anno 1833 renovatus; ad mandatum vero[!] moderni eiusdem ecclesiae cath[edralis] custodis et canonici R: D: Joannis Kéry renovatus et in ordinem redactus sub regente chori Aloysio Hernberger per Josephum Behm anno 1852. scr[ipsit] Joan Fertig.*

első katalógus sorszámát részben megtartották, majd a többi művet is betűrendbe rakták és további sorszámokkal látták el. Arra is volt eset, hogy pl. a litániákat teljesen új sorszámmal látták el a katalógusban, de a kottára azt nem vezették rá, sőt a tékában is a régi sorszámozás szerint maradtak. Ez azt is mutatja, hogy e tékában őrzött műveket 1852 óta kézbe sem vették. Az új katalógus nagyobb méretű, több lapja van és gondosan előre vonalazott. Fejléce csak annyiban tér el, hogy a beszerzés évét minden utalás nélkül az előző rovatban a beszerző neve után tüntették fel. Az így üresen maradt helyre a szólamok (partes) számát írták be. Szerkezetében annyiban tér el, hogy a mise és a graduál utáni részek mind külön csoportba kerülnek: Requiem — Libera, Lamentationes, Vesperae, Lytaniae, Te Deum — Veni Sancte, Alma redemptoris, Ave regina, Regina coeli, Salve regina, Sub tuum, Tota pulchra, Rorate coeli — Asperges me — Vidi aquam, Domine non sum dignus — Stationes, Miserere — Tenebrae factae sunt — Popule meus — Ecce quomodo moritur — Vexilla Regis, Lytaniae usque ad S. Mariam pro diebus rogationum — Quis vestrum habebit, Hymni — Tantum ergo — Pange lingua, Symphoniae, Ouverture, Harmonie Musik, Hymni vespertini.

A katalógus második előzéklapján van a „Jegyzék a Veszprémi Székes Egyházi Hangászi Lelettár vizsgálatával találtatott heányrol”. Az 1852-ben leltározók érdeme, hogy pontos hiánylistát vettek fel és hogy a hiányos anyagot nem dobták el, noha az többé már nem volt előadható, hiszen minden szólamból eredetileg csak egy volt. A katalógus végén (192^b lap) itt is megtalálható az „Index librorum”, melybe még az Inventáriumot azaz a katalógust is felvették. Majd következik (193^a lap) az *Instrumenten Catalog*, végül (193^b lap) az átvétel elismerése: „Hogy e kötetben foglalt zene darabokat, a' veszprémi Székes Egyházat illetőket, a 2^{dik} lapnak másik felén feljegyzetteken kívül, melyek heányzanak, gondviselésem alá a' Templom karján létező Szekrényekben jól elrendezve átvettem, felelet terhe alatt ezennel megemérem. Veszprém October 31^{en} [1]852. Úrhegyi Alajos mpia karigazgató.”

Figyelemre méltó, hogy a latin nyelvű címlap „Aloysius Hernberger regens chori”-ról ír, ugyanakkor a kötet végén — azonos datálással — a magyar nyelvű átvételnél a regens chori ÚRHEGYINEK írja magát. Ebben a székesegyházi zenészek politikai állásfoglalását kell látnunk. Hogy a karkönyvek katalógusát latinul, a hangszereket pedig németül írták, annak okát a magyar kifejezések ismeretének hiányában vagy nem közkeletűségében kell keresnünk.

A hangszerkatalógus azt mutatja, hogy az örkanonokok gondoskodtak a zenekarnak jó hangszerekkel való ellátásáról. A korábban vásárolt hangszereket újakkal cserélik fel 1840 táján, a hangszereket megóvásuk céljából tokokban tárolják. Ilyen körülmények között szívesen szerződhetek még a külföldi — főleg osztrák és cseh — zenészek is a székesegyházhoz.

A beszerzett műveket 1896-ban vezették be utoljára a katalógusba, noha elenyésző számban még későbbi időből való nyomtatványok is vannak. Ettől kezdve a székesegyház zenei életének rohamos hanyatlásáról kell beszélnünk. Ennek több oka is van: a székesegyház egy rég letűnt stílust,

a bécsi klasszicizmust utánzó szerzőinek műveit játszotta, mely az előadók és hallgatók teljes érdektelenségével találkozott; a város polgárisodásával a zenei élet irányítása a székesegyházból a városba tevődik át; maga a püspökség sem szorgalmazza a zenét: a státuszokat befagyasztja és az együtttest kihalásos alapon megszünteti. HORVÁTH József püspöki könyvtáros szíves szóbeli tájékoztatása szerint diákkorában, a 20-as években, ha zenés mise volt, ők, mint a közeli egyházi gimnázium cserkészcsapatának zenekari tagjai mentek kisegíteni.

A *Catalogus* mellett hét kötet *Elenchus* található; egyiknek sincs leltári száma, hiszen nem kottatári anyag. Az *Elenchus*t 1825. augusztus 15-től 1941. március 25-ig — egészen kevés kihagyással — előbb latin (első négy kötet), majd német nyelven vezették. Ezzel már nem a karnagy, hanem a helyettese, az orgonista vagy egy harmadik személy volt megbízva. Az első kötetben táblázatokba dátumszerűen jegyezték fel, mikor, melyik misét és változó részt, vecsernyét, litániát adták elő. 1825-től 1834-ig minden vásár-

Annus	Mensis	Dies	Missae			Post epistolam						Offertoria					
			Nomen auctoris	Tonus	Numerus	Ouvertura Nomen auctoris	Symphonia Nomen auctoris	Graduale Nomen auctoris	Tonus	Numerus	Nomen auctoris	Tonus	Numerus				

Vesperae			Lytaniae			Te Deum			Adnotationes
Nomen auctoris	Tonus	Numerus	Nomen auctoris	Tonus	Numerus	Nomen auctoris	Tonus	Numerus	

és ünnepnapon, majd 1836-ban már csak egy néhány alkalommal még egy-egy operanyitányt vagy szimfóniát — feltételezhetően inkább csak egy tételt — játszottak az epistola után. De nemcsak az előadott műveket jegyezték fel, hanem más eseményeket is, pl. KLEINMANN regens chori 1841. január 10-én halt meg és 12-én 4 órakor temették el. A hetedik kötet végén levő borítékban RITTER-LOVAG Lőrinc orgonista életrajzát olvashatjuk, aki Ausztriából pályázta meg az orgonista állást, amit élete végéig, 1941-ig töltött be. E hét kötet tüzetes átvizsgálása sok érdekes adattal szolgálhat a kutatók számára.

Mint már említettük, a kottákat rendeltetésük szerinti csoportokban helyezték el a szekrényekben. A szekrényajtókat kitárva szembetűnik, hogy a régebbi kottáknak szép tasakokat készítettek, s a későbbieket közös palliumba helyezték, vagy anélkül tárolták. A tasakok színesek, csak a requiemeké feketék. Minden egyes műnek annyi szólamlapja van, ahány ének- és hangszerszólamra komponálták. Az 1870-es évektől kezdő-

dően azonban a szoprán és alt, valamint a két hegedűszólam két-két példányban van meg. Néhány régebbi kottánál is megtalálható a későbbben írott szólam, ami a mű hosszú előadási életére utal. A kották beszerzése a XIX. század elején kizárólag másolás útján történt. Több karnagy saját tulajdonú kottával is rendelkezett, amit a székesegyház használatára bocsátott s halála után a székesegyház tulajdona lett. Így kerültek RUZITSKA József Bazin város (Pozsony vm.) karnagyának kottái fia, RUZITSKA Ignác által a veszprémi székesegyházba. A possessori feljegyzésekből azt is tudjuk, hogy KOLOVRATEK János karnagy Zágrábból került Veszprémbe az 1770-es években.

A kottaaajándékozásról a kottára való feljegyzésen kívül elsősorban a *Catalogus* tájékoztat. Az örkanonokok közül az alábbiak ajándékoztak, illetve az ő idejük alatt vásároltak alábbi mennyiségű kottát az 1852-es katalógus szerint:

1801–1805	ROSOS Pál	25
1823–1833	KÜLLEY János	228
1832–1843	SZMODIS János	78
1838–1843	BOGDÁNYI Károly	45
1842–1844	SZALAY Imre	29
1845–1850	LASZKALNER Antal	121
1851–1852	KÉRY János	102
1852–1869	MARKL Ignác	80
1854–1859	BEZERÉDY Miklós	22
1859–1867	KORONCZ László	108
1863	MARKOVICS János	2
1868	TARÁNYI OSTERHUBER Ferenc	168
1875–1887	PRIBEK István	349
1896	PALOTAY Ferenc	24

Ezenkívül ajándékozott még:

	1825 HORVÁTHNÉ báró DÉVAY Mária	2
	1841 WURDA Emanuel ⁵	5
	1845 CARL Thomas pap	1
	1849 SCHMID György koralista	1
	1852 VILLAX Ferdinand zirci apát	11
	1854 HOSSZU Márton pap	1
	1867 BEHM József karnagy	47
cca. 1900	MÁTRAI László karnagy	1
?	SZÜTS István pap	1
	„ex antiquis” ⁶	5

összesen: 1456 mű

E fenti számadatokat azért nem tekinthetjük pontosnak, mert a „detto” szó vagy a macskaköröm kiírása elég felületes és gyakran tovább is érvényes lehet, mint ahogy lejegyezték. Ez az „ex antiquis” arányából nyilvánvaló. Az állomány valójában meghaladja a 2000 címet.

Különösen a XIX. század első felének másolói jegyezték fel a másolás idejét. Több bejegyzés arra utal, hogy igen szorgalmasak voltak: Egy mise valamennyi (kb. 9–12) szólamát egy másoló egy nap alatt szépen, olvas-

5. A székesegyház műkedvelő tenoristája, aki az 1852-es *Catalogus* Adnotatio-ja szerint „sine honorario fungebatur”, azaz tiszteletdíj nélkül működött közre.
6. Az 1833-as katalógus szerint 40 darab.

hatóan és pontosan leírta. Olykor a másolás kelte és a katalógus beszerzési ideje között utóbbi javára egy-két évi eltérés mutatkozik, ami a katalógus vezetésének nagyvonalúságára vezethető vissza.

A kottamásolásban a karnagytól az ének- és zenekari tagig mindenki részt vett:

AGNELLY László 1800 előtt
AUSTER Ferenc basszista 1801–1802
BEHM József karnagy 1852
BUCHER Vilmos 1868
C. I. 1781
FRÖMMEI Hieronymus zenész kb. 1851/60
GABRIEL Ferenc Rudolf hegedűs 1833–1849
GNICK János altista, Komárom, kb. 1820/30
GARTNER György 1801
HÖPLER József basszista 1813–1825
lódi HERRNBERGER-ÜRHEGYI Alajos karnagy 1814–1844
HANDL József tenorista 1813–1833
HAVLICZEK Károly basszista 1830
HYBL Ferenc 1825–1826
JOACHIM József 1800 előtt
JÜST(E)L Antal 1801–1802
KEMÉNY Ferenc karnagy 1800–1805
KLEINMANN József karnagy 1805–1839
KOLOVÁTEK János karnagy 1800-ig
KRALOVICS Márton Károly, Esztergom, 1847
KRISKOVSKI Benedek 1801
LANGER kb. 1840/1848
LIEDL Lipót 1849–1850
LIPANSKY Ferenc 1801–1802
LUDWIG Ferenc 1827–1837
M. E. 1838. ápr. 10.
MAICHL Ferenc Xavér, Győr, 1865
MASCHAT Mátyás tenorista 1800–1802
R. A. 1824
RUZITSKA Ignác hegedűs, karnagy 1801–1829
S. G. 1868
SAUER
SCHLEIFER József 1820
SCHMID György koralista 1833–1842
SCHOSTAL Ede karnagy 1841–42
SOMMER Péter 1825–1833 és 1865 [!]
SOUTSCHEK 1815
STEININGER József 1801–1802
STIRSZKY János koralista, orgonista, 1822–1831
STIR . . . Antal kb. 1825/1848
STRAUB Max 1828
STRAUSS József orgonista 1846
STREIT . . . kb. 1800/1817
STRÖCKER József 1815–1821
STRISTIC Joan in Opido Svratka 1802
SZABÓ kb. 1890
SZILVÁSSY János 1801–1806
T. A. 1868
THEINDL Isidor Alajos basszista 1828–1835
WILT A. kb. 1816/1817
WIMMER Károly 1826
WINKLER Ignác 18..
ZWECKERLE 1825

Sok 1810-es és 20-as évekből származó kotta végén kezdetleges írású nevek is olvashatók évszámmal és ilyen megjegyzéssel: *1.* (vagy *2.* vagy *3.*) *anni grammatisa*. Többször a korábban leírt nevet kitörölték és újabbat írtak helyébe. Külalakra ez a sok írás és törlés eléggé elcsúfítja a kéziratos kottákat. Részünkre azonban ezek a bejegyzések igen fontos adalékok. Ugyanis e nevek mögött azok a fiú-énekesek rejtőznek, akik a veszprémi scola cantorumot képezték a XIX. század első évtizedeiben. A ma még kibetűzhető nevek, az általuk énekelt szövegek és egyéb adatok a következők:

AGNELLY (S)
 HALAS János (S)
 HANDL János (A)
 HENGL József (A) 1832
 HERDSITZ Károly (S majd A) 1. majd 2., ill. 3. anni
 grammatisa 1822–1826
 KEMÉNY Ferenc (A) 2. a. gramm. 1811
 KEMÉNY Ignác 2. majd 3. a. gramm. 1818
 KORONAY Antal (S)
 KROMPERGER János (S)
 LENHARTH János (A) 1825–1826
 LENHARTH József (S, A) 1817–1820
 LINTZENPOLTZ Mihály (S)
 MAGYAROS (S)
 MENNER (A)
 MOSNER (A)
 NOVÁK János (A) 3. a. gramm. 1828
 NOVÁK József (S) 3. a. gramm. 1827–1828
 REZEK Franz (S)
 RUZITSKA Ignác (A) 1813–1816
 STALLENBERGER József (S) 1825–1826
 SCH... Károly (A)
 SCHWEITZER Károly (A)
 SOUTHERS József (A)
 THOMÁN Károly (A) 1846
 TOPISCH József (A)
 VALDE József (S)
 VELDE (VALDE?) Anna (S)
 WILDE József (A) 2. majd 3. a. gramm. 1821–1823

Possessori nevek a következők:

DREXLER kb. 1790
 GILHOFFER Ferenc, Alba... [Regia]
 HOPLER Simon Mátyás kb. 1830
 KUNKEL Gáspár, Komárom, karnagy, kb. 1790
 LIEDL Lipót kb. 1849/1850
 MESZRICZKY
 PRIEMER kb. 1820
 RAINER M. 1810
 RUZITSKA József, Bazin, karnagy 1779
 UNGER Ferenc kb. 1820

Ami a műveket illeti, arról teljes felsorolást adni e keretek között lehetetlen. Összefoglalóan csak annyit, hogy míg a XIX. század első két évtizedéből túlnyomóan kézirat van, addig ez az arány az évek múlásával egyre inkább a nyomtatás javára fordul. Természetesen egy-egy szöveget még később

is másolnak. Feltűnő, hogy Michael HAYDN graduáljait szinte sorozatban másolják le 1848/50 körül, amit zenetörténetileg elég késeinek kell tekinteni. Ugyancsak megkésett beszerzés a PALESTRINA- és HANDL—GALUS-mű másolata, viszont haladó szemléletű BACH h-moll mise partitúrája első kiadásának beszerzése, amelynek szólamokba való szétírása félbemaradt, így a műnek veszprémi előadásáról nem beszélhetünk. Sokkal fontosabb magyar zenetörténeti szempontból, hogy sok magyar zeneszerző műve kéziratos másolatát, illetve külföldön nyomtatásban megjelent példányát megőrizte ez a kottatár az utókor számára. Így a veszprémi székesegyház kottatárát nemcsak *RISM*, hanem természetesen hungarika szempontból is értékes gyűjteménynek tekinthetjük. A zeneszerzők a fent említetteken kívül mind a XVIII. század második fele és a XIX. század vége között működtek. A kéziratok főleg a korabeli osztrák és magyar területen működő szerzők művei; a közép-európai szerzők nyomtatványait először Bécsből, majd később még Augsburgból, Boroszlóbból és Münchenből szerzik be.

Alábbiakban következik a zeneszerzők névsora minden további adat mellőzésével:?

51 anonim mű
ADLER György
AIBLINGER Johann Caspar
AIGNER Engelbert
ALBRECHTSBERGER Johann Georg
ANFOSSI Pasquale
ANTOS Károly
ANZOLETTI Francesco
ARNOLD György
ASCHNER Anton
ASSMAYER Ignaz
AUBER Daniel
AUGUST Joseph
AUMANN Franz Joseph

BIEGER Franz
BIHLER (BÜHLER) Franz
BLAHACK József
BLUMENTHAL Joseph
BOEGNER August
BOGISICH Mihály
BOIELDIEU Francois Adrien
BOLECHOWSKI József
BOOS Joseph
BREM Aurel
BRIXI František Xaver
BROSIG Moritz
BRÖER Ernst
BRUCKENTHAL Bertha

BABNIGG Máté
BACH
BACH Johann Sebastian
BAJZÁTH György
BARBIERI
BASILI Francesco
BATKA János Nepomuk
BAUER Alois
BAUER Joseph
BECHER Joseph
BEETHOVEN Ludwig
BEHM József
BELLA János
BELLINI Vincenzo
BENGRÁF József
BERG Antal
BERGMANN Gustav
BIBL Andreas
BIBL Rudolf

CALL Leonhard
CASCIOLETTI Claudio
CHERUBINI Luigi
CLEMENT Franz
CORNET Allesandro
COSTANZI Giovanni Battista
CRUSELL Bernhard
CZERNY Carl

DALAYRAC Nicolas
DANKOWSKI Wojciech
DAMASO Patre
DEIGENDESCH Karl
DESSARY Johann
DIABELLI Anton
DIETMANN Karl
DIETRICHSTEIN Moritz
DITTERSDORF Karl
DOMASSETI Giovanni

7. A korabeli Magyarországon működő zeneszerzők nevét a könnyebb tájékozódás kedvéért magyaros formában adjuk közre.

DONIZETTI Gaetano
DRAHORAD Josef
DRECHSLER Joseph
DROBISCH Karl Ludwig
DUSINSZKY Lipót

EBERLIN Johann Ernst
ECALEŠ
EDER
EISENHOFER Franz Xaver
ENGESZER Mátyás
EST L. B.
ESTERHÁZY-ROSSI Alexandrina
ETT Caspar
EYBLER Joseph
EYKENS J.

FAIST A. dr.
FAULHABER Emmanuel
FESCA Friedrich Ernst
FESTETICH Leó
FILKE Max
FÖRSTER
FRANEK Gábor
FRÖSCHER
FUCHS Johann Nepomuk
FUSZ János
FÜCHS F. C.
FÜHRER Robert

Gabrieli maitre a Capelle Wiene [!]
GABRIELLI Tamás
GASSMANN Florian
GÄNSBACHER Johann
GEIGER Constanze
GEIST Franz Xaver
GEPPERT Liberale
GLADICH Pál
GLEISSNER Franz
GLUCK Christoph Willibald [?]
GLUR [Gsur Tobias?]
GOTTWALD Heinrich
GÖLZ
GREITH Karl
GREIZINGER Iván
GRIESBACHER Peter
GRILL
GROSS Karl
GRUBER Joseph
GUGLIELMI Pietro
GÜTTLER Joseph
GYROWETZ Adalbert

HABEGGER
HABERT Johannes
HAHN Bernard
HANDL-GALLUS Jacobus
HANESCHKA Hans
HASLINGER Tobias
HAWLJEK Károly

HAYDN Joseph
HAYDN Michael
HAUPTMANN Lorenz
HÄFELE Anton
HÄSER August Ferdinand
HECKMAYR Alois
HELLMESBERGER
HELLMESBERGER Joseph sen.
HENNEBERG Johann Baptist
HENNIG Alajos
HEPLER
HEROLD Louis Joseph Ferdinand
HIESZ Mátyás
HOFMANN Florian
HOFMANN Leopold
HOFFMEISTER Franz Anton
HOLZINGER Joseph
HORÁK Václav Emanuel
HÖGG Karl Martin
HÖLZE Ferenc Szeráf
HÖPLER Simon
HŔIMALY A.
HUBER Georg
HUBERT
HUMMEL Johann Nepomuk
HYBL Ferenc

ISTVÁNFFY Benedek
IVANČIĆ Amandus

JANSA Leopold
JOMMELLI Niccolò
JOOS Oswald

KACZÉR Ferenc Szeráf
KADLECEK František
KAINERSTORFER Clotilde
KAMMERLANDER Karl
KAUER Ferdinand
KAUTZNER W. A.
KEMÉNY Ferenc
KEMPTER Karl
KERNER József
KLEINMANN József
KLUGER Johann Florian
KOBATHI
KOENEN Friedrich
KOTT Franz Friedrich
KOWÁR Johann
KOŽELUCH
KRALL Johann
KRAUS Anton
KRÉCSY Ede
KRENN Franz
KREUTZER Konrad
KRISTINUS Karl Raimund
KROMMER Franz
KROTTENDORFER Joseph
KULKA Eduard
KUMENECKER Joseph

KUMLIK József
KUNERTH
KÜHMSTEDT Franz

LAAKOTSKY
LADURNER Joseph Aloys
LANGWARA Leopold
LASSER Johann Baptist
LAUBE Antonin
LAUBER
LEITNER Karl August
LICKL János György
LIEDL Lipót
LIMMER Ferenc
LINDENTHAL
LINDPAINTNER Peter von
LINTZENPOLTZ Simon
LIPP Alban
LISZT Ferenc
LOHELIUS Ölschlägel Jan

MADLSEDER Nonnosus
MAIER Julius
MAIR Hans
MARTIN Y SOLER Vicente
MARTINI Giambattista
MAŠEK Albin
MAŠEK Vincenc
MASCEK Vince
MÁTRAY László
MÉHUL Etienne-Nicolas
MENDELSSOHN-BARTHOLDY Felix
MENNER Bernát
MENSI František
METTENLEITER Bernard
MOMPOUS F. J.
MOOSMAIR M.
MOSONYI Mihály
MOZART Wolfgang Amadeus
MÜLLER
MÜLLER Donát
MÜLLER Franz
MÜLLER Wenzel
MYSLIVEČEK Josef

NAGILLER Matthäus
NANKE Karl
NANKE Karl jun.
NAUMANN Johann Gottlieb
NEUGEBAUER
NICCOLINI Giuseppe
NOVOTNY
NOVOTNY František

P. C.
PACINI Giovanni
PAER Ferdinando
PAISIELLO Giovanni
PALATTAS Francesco
PALESTRINA PIERLUIGI Giovanni da

PASTERWITZ Georg
PAVESI Stefano
PEKAREK W.
PELDRIAN
PEREGRINUS Johannes
PERNSTEINER Matthias
PETERSON J. Gr.
PFEIFFER
PICCINNI Nicola
PICHL Václav
PIEL Peter
PLACHY Wenzel
PLEYEL Ignaz
POKORNY
PRANDAU Karl
PREINDL Joseph
PROCH Heinrich
PUCCITA Vincenzo
PUREBL Ferenc

RÁDER Antal
RANDHARTINGER Benedikt
REDER Georg
REILL Franz Joseph
REIMANN Franz
REIMANN Ignaz
REISINGER Franz
REISSIGER Karl Gottlob
RESCH L. György
REUTTER Georg sen.
REUTTER Georg jun.
RICHTER
RICHTER Antal
RIEDER Ambros
RIEGEL Anton
RIETZ Julius
RIGHINI Vincenzo
ROEDER Georg Valentin
ROSER Ferenc
ROSSINI Giacomo
ROTTER Ludwig
RYBA Joan

SACCHINI Antonio
SAIDWART Johann
SALIERI Antonio
SANTNER Carl
SCARLATTI Alessandro
SCHACK Benedikt
SCHALLER Ferdinand
SCHIEDERMAYR Johann Baptist
SCHINN Georg
SCHMIDT György
SCHNABEL Joseph Ignaz
SCHOBACHER C. P.
SCHOSTHAL Emanuel
SCHOTTENHAMMEL Johann Bartholomäus
SCHÖPF Franz
SCHÖRINGER
SCHREYER Gregor pater

SCHUBERT Ferdinand
 SCHUBERT Franz
 SCHUBERTH
 SCHUCHBAUER
 SCHUH Johannes
 SCHUSTER Joseph
 SCHWARZ Anton
 SCHWEITZER Johannes
 SECHTER Simon
 SEEGNER Franz Gregor
 SEEMANN Joseph
 SEYDELMANN Franz
 SEYFRIED Ignaz von
 SEYLER József Antal
 SEYLER Károly
 SIMONE P.
 ŠKROUP Jan Nepomuk
 SPANGLER Georg
 SPANGLER Johann Michael
 SPECH János
 SPITKA
 SPOHR Louis
 STADLER Maximilian
 STAHL Erhard
 STAINSHITZ Anton
 STANZKY Franz
 STARKE Franz
 STARKE Friedrich
 STATTLER Paul
 STEGMAYER Franz
 STIRSZKY János
 STRADL Felix
 STREBINGER Matthias
 STREIT Eduard
 STROBEL Johann
 STRUBEL Johann
 SZEMETHY Géza

 TAUWITZ Julius
 TAYBER Anton
 THOMAS Karl
 TIRK
 TISCHER Johann Nikolaus
 TOST Ferenc Xavér

TUCZEK Vincenz Ferrerius
 TROPPMANN J. A.
 TURÁNY Károly

 UMLAUF Michael

 VACHOFSKY
 VANHAL Jan
 VERGEINER H.
 VESQUE VON PÜTTLINGEN Johann
 VITÁSEK Jan August
 VOCET Jan
 VOGEL Cajetan
 VOGLER Georg Joseph

 WAGNER Rudolf
 WAIHARTH
 WALLENREITER Lorenz Joseph
 WALTER
 WEBER Karl Maria
 WEBER Franz
 WEIGL Joseph
 WEINBERGER Karl Friedrich
 WEISS Laurenz
 WERNER Gregor Joseph
 WIDERHOFER Joseph sen.
 WIDMANN Benno
 WINTER Peter
 WITZKA Karl Bonawentura
 WOLF József
 WOLTSYNGER
 WÖRLE Joseph
 WRANITZKY Paul

 ZANGL Joseph Gregor
 ZAWERTHAL Václav Hugo
 ZECHNER Georg
 ZELLER Georg
 ZIERER Franz Joseph
 ZIMMERMANN Antal
 ZINGARELLI Nicola
 ZOELLNER Karl Heinrich
 ZSASSKOVSZKY Endre
 ZSASSKOVSZKY Ferenc

Mivel a veszprémi székesegyház kottatára fontos zenei dokumentumokat őriz, állományát a veszprémi püspökség szíves jóváhagyó beleegyezésével — amelyért ez úton is köszönetet mondunk — az Országos Széchényi Könyvtár a saját részére is katalogizálta, mikrofilmre vette, és így az tanulmányozás céljára mindenkinek hozzáférhetővé válik. A kottatár anyagának részletes ismertetése a többi püspöki kottatárak anyagával közösen történik a jövőben.

DIE MUSIKSAMMLUNG DER KATHEDRALE ZU VESZPRÉM

R. Á. MURÁNYI

Die Musikalien — Drucke und Handschriften — der Kathedrale zu Veszprém wurden als erste unter den ungarischen Hauptkirchen vollständig bearbeitet, nämlich sie bewahrte ihre Noten in jener Art und Weise, wie sie im Anfang des 19. Jhs. aufgestellt wurden. Der *Elenchus* (7 Bände) wurde von 1825 bis 1941 geführt, und zeichnet alle Werke auf, die während dieser Zeit vorgetragen wurden. Die Katalogen (Inventaren) aus den Jahren 1833 und 1852 sind auch vorhanden. Sie wurden genau geführt, da der Regens-Chori, laut der Inschrift, von den Noten Rechenschaft geben musste. Die Katalogen enthalten auch deren Namen, die die Noten eingesammelt oder geschenkt haben. Darüber geben oft auch die Titelseiten kund. Die ältesten Musikalien stammen aus den 1770-er, die jüngsten aus den 1900-er Jahren. In der ersten Zeit hat man kaum, aber mit der Zeit immer mehr und mehr Drucke der verschiedenen Verlage in Wien, Augsburg, Breslau und München angekauft. Ein fleissiger Kopist schrieb eine vollständige Messe in einem Tag ab, und meistens datierte und unterzeichnete er seine Abschrift. In vielen Discant und Alt Stimmen schrieben die Sängerknaben ihre Namen, Klasse und Vortrags-Datum ein. In der ersten Hälfte des 19. Jhs. wurde Musik hohen Niveaus gepflegt, doch die zweite Hälfte steht im Zeichen der Dekadenz. Die letzte Eintragung des Katalogs wurde mit dem Jahr 1896 datiert, und die Stellen der Musiker und Sänger wurden nicht weiter besetzt. Die Sammlung kann als eine abgeschlossene betrachtet werden, da man ab dieser Zeit keine neue Noten gekauft hat. Die neuerdings angeschafften Werke werden völlig abgesondert aufbewahrt und in den alten Katalog nicht mehr eingetragen. Den Wert der Sammlung sehen wir darin, dass sie viele Werke der für das RISM bestimmten Zeitperiode und viele im Ausland erschienene Kompositionen ungarischer Autoren aufbewahrt.

